

ISSN 1581-9027

zelena dežela

Glasilo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije

št. 129 / avgust 2015

BREZ PREDISODKOV

o kmetijstvu in SKP • Agriculture and CAP

WITHOUT PRECONCEPTIONS

Volna ni odpadke

Neobdelana ovčja volna ni odpadke, ampak koristen živalski stranski proizvod, ki se lahko porabi v kmetijstvu in gradbeništvu.

Volna zdravih živali spada v skladu z zakonodajo o živalskih stranskih proizvodih (v nadaljevanju: ŽSP) med snovi kategorije 3. Imetniki živali, pri katerih nastane volna po striženju, so dolžni z volno ravnati v skladu z Uredbo (ES) št. 1069/2009. To pomeni, da morajo rejci ovac volno oddati zbiralcem volne ali obratom, ki so za ravnanje z volno odobreni ali registrirani pri Upravi za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR). Vsekakor se volne ne sme odlagati kot odpadke v sistem zbiranja komunalnih odpadkov.

V Uradnem listu RS z dne 22. maja 2015 je objavljen Pravilnik o živalskih stranskih proizvodih, ki niso namenjeni prehrani ljudi. Izvedbeni akt določa pogoje uporabe in odstranjevanja ŽSP, vloge in postopke registracije in odobritve obratov nosilcev dejavnosti, vloge za dovolitev odstopanj za uporabo, prevoz in odstrani-

tev ŽSP ter postopke odobritve odpreme in nadzor nad trgovanjem ŽSP v državah članicah.

Z uveljavitvijo nacionalnega predpisa imajo nosilci dejavnosti možnost izjem pri registraciji, kadar gre za namene neposredne dobave proizvodov na lokalni trg in kadar se na trg RS daje tudi neobdelana ovčja volna.

Nosilec dejavnosti lahko izvede vse postopke obdelave volne do končnega izdelka in prodaje na lokalnem trgu brez predhodne registracije dejavnosti pri UVHVVR, če gre za rokovanje z majhnimi količinami volne. Opredelitev majhnih količin je 20 kg tedensko oziroma največ 1 tona na leto. V praksi to pomeni, da lahko tudi uporabniki, ki so fizične osebe in npr. doma pletejo izdelke iz volne, filcajo in podobno, neobdelano volno nabavijo neposredno pri rejcu ovac brez registracije take dejavnosti.

Prav tako lahko nosilci dejavnosti neobdelano ovčjo volno od-

dajo na trg na ozemlju RS, če se le-ta porabi kot zastirka ali prekrita volna na zemljišču ter izolacijski material v gradbeništvu. Zaradi dobre toplotne izolativnosti sodi med dobra toplotna izolacijska gradiva. Volnena vlakna vsebujejo maščobo lanolin, ki vpliva na toplotno izolativnost. Prav tako je vsebnost lanolina predvsem pomembna pri zaščiti pred zajedavci, saj ga ti ne marajo. Ovčjo volno se lahko uporabi tudi kot zastirko, ki zmanjšuje izhlapevanje vode iz tal, preprečuje večjo zbitost tal, zmanjšuje nihanje vlažnosti tal, preprečuje rast plevelov in zmanjšuje nihanje temperature tal.

Tudi v tem primeru se ne zahteva registracija uporabnika neobdelane volne. Ne glede na to, da prejemniki volne niso registrirani, pa mora kmetija oziroma obrat ali objekt izvora voditi evidence o prejemnikih in količini oddane volne in dlake.

Glede na navedena dejstva in možnosti odstopanja od zakonodajnih pravil je tudi volno, ki ni dovolj kakovostna, moč koristno uporabiti, zato menimo, da bo uveljavljen pristop vplival na zmanjšanje neprimernosti odstranjevanja tovrstnega živalskega stranskega proizvoda.

»ALBERTA ZORKO,

»FOTO: MARJANA CVIRN

SAGITER – iznajdljivost podeželja za boljši jutri

Vse bolj se utrjuje prepričanje, da so znanja, povezana s spoznavanjem lokalnega okolja, tudi ena od poti pri prilagajanju podnebnim spremembam.

Kot redni bralci že vedo, je SAGITER akronim za projekt »Agroekološka znanja in iznajdljivost podeželja«. Projekt v okviru programa Leonardo da

Vinci združuje deset partnerskih ustanov iz sedmih evropskih držav. Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) v projektu sodeluje kot par-

tner. Projekt obravnava področje agroekologije. Ta preučuje znanja in tradicionalne pristope, ki kmetovanju dajejo značilnost trajnostnega gospodar-

jenja. Vse bolj se utrjuje prepričanje, da so znanja, povezana s spoznavanjem lokalnega okolja, tudi ena od poti pri prilagajanju podnebnim spremem-

DELO KGZS

bam. Pristopi ne izključujejo niti trajnostno naravnanih inovacij ali prenosa nekega znanja iz drugega okolja. Nosilci tega znanja in uporabniki so predvsem mali kmetje, ki nosijo največje breme ohranjanja kulturne krajine.

IZLUŠČITI AGROKOLOŠKA ZNANJA

Četrto delavnico projekta SAGITER je organizirala Univerza za agronomijo in veterinarsko medicino iz kraja Cluj Napoca (<http://www.usamv-cluj.ro/eng/>), ki je bila ustanovljena 1869. leta in je romunski partner projekta. Prvi dan sestanka je bil namenjen poročanju partnerjev o opravljenem delu med delavnico v Ljubljani in delavnico v Cluju. Partnerji so skupaj definirali izvajanje nalog za naprej in se dogovorili za dopolnjevanje spletne strani projekta. Predstavljene so bile metode zbiranja, opisovanja in vrednotenja agroekoloških znanj. Predstavili so tudi analitski pristop, ki ga uporabljajo pri preučevanju praks domačinov v nacionalnih in naravnih parkih departmaja Alpe-de-Haute-Provence v Franciji. Iz anket in intervjujev želijo izluščiti agroekološka znanja, ki bi bila uporabna za vpeljava na območjih parka in imajo za rezultat izboljšano trajnostnost. Iz gradiv pripravijo izobraževalne vsebine za študente. Naslednji dan je predstavila metodo Drevesa problemov (Problem tree). Kratkemu uvodu je sledilo skupinsko delo pri oblikovanju drevesa problemov, ki so povezani z aktivnostmi sodelovanja v času med delavnicami. Na osnovi tega »drevesa« so postavili »drevo ciljev« z namenom izboljšanja dela. Tako je

bila izvedena samoevalvacija in najdene rešitve za naprej. Drugi sklop je bil namenjen razpravi o posameznih pristopih oziroma metodah zbiranja in preučevanja agroekološkega znanja. Velik pomen je bil dan participativnemu pristopu, kjer nosilci praks lahko sodelujejo, in podjarjanju položaja učitelja kot spodbujevalca (animatorja) in ne kot predavatelja.

TRAJNOSTNO NARAVNAN SISTEM

Del časa je bil namenjen obisku samopreskrbne gorske kmetije v zaselku Marisel v bližini nacionalnega parka Apuseni. Delo na kmetiji na nadmorski višini tisoč metrov je opisala gospodarica. Predstavila je način paše in uhlevitve, pridelavo krompirja in nekaterih drugih vrtnin (lokalne sorte) ter način življenja v tistih krajih. Razložila je način uporabe pašnikov, kjer je mešana raba – paša in košnja. Za košnjo so včasih najeli več ljudi, ki so v poletnem času opravljali samo to delo po celi okolici. Seno tradicionalno posušijo in spravijo v kopice z osrednjim kolom. Danes sicer že tudi balirajo, vendar so ugotovili, da oglatih bal govedo ne je rado. Včasih so kmetje živeli od gozdarstva, vendar se položaj spreminja, saj v Romuniji velja prepoved sečnje, ker je lesni fond ogrožen in sledijo uredbam EU. S tem je ogroženo tradicionalno življenje, saj pravih alternativ lesarstvu na visokogorskih kmetijah v Romuniji ni veliko. Zgleden primer je obiskana kmetija, kjer je gospodarica začela predelovati mleko, ki so ga prej oddajali v mlekarno. Ker je cena padla, je s poskušanjem in iskanjem starih receptov razvila proizvode iz mladega sira. Te proda na kmetiji vikendašem,

ki zaradi relativne bližine mesta že prevladujejo na tem območju. Sodeluje tudi z manjšim turističnim ponudnikom Cabana Molitor, ki ima tradicionalno restavracijo in nekaj prenočišč. Objekt je z uporabo sredstev za razvoj podeželja EU zgradil bivši oglaševalec iz Cluja in se preselil v te kraje. Trenutno so gostje pretežno prebivalci Cluja in okolice ob vikendih. V času interneta in ugodnih nizkocevnih letov iz Evrope v Cluj prihaja k njim vedno več tujih individualnih gostov. Sami so začeli predelovati gozdne sadeže in tako ob manjši zasedenosti kapacitet kuhinje pripravijo zalogo za lastno uporabo in ponudbo marmelad, shrankov, medu in gorskih zelišč za obiskovalce. Sodelujejo tudi s kmetijami iz okolja. Celoten objekt je zgrajen v tradicionalnem slogu z obsežno uporabo lokalnih virov lesa in drugega gradbenega materiala.

CELOSTNI PRISTOP

Seznani so se tudi s projektom, ki z upoštevanjem tradicionalnih pristopov pri nabiranju cvetov arnike prinaša možnost zaslužka za ranljive skupine prebivalcev. Tradicionalno so to delo opravljali starejši ljudje in otroci. Do rešitve problema trajnostnega upravljanja z naravnimi viri so prišli s celostnim pristopom. V okviru razvojnih in raziskovalnih projektov so najprej preučili rastne razmere in biodiverzitetno arnike na območju ter njene zahteve. Na osnovi rezultatov so postavili sistem sonaravnega izkoriščanja rastišč. Investirali so v zbirne centre in sušilne kapacitete. Vse je zgrajeno pretežno iz lesa in tudi oprema je namenoma izbrana tako, da je z njo enostavno upravljati. Kot vir

Education and Culture
Lifelong Learning Programme

energije za sušenje uporabljajo ostanke gozdarjenja, ki običajno ostanejo v gozdovih kot odpadki. V letih so zbrali podatke in postavili sistem usposabljanja lokalnih prebivalcev (nabiralcev). Začeli so tudi s poskusi kultiviranja arnike in nekaterih drugih zdravilnih rastlin. Povezali so se z znano kozmetično hišo, ki odkupi večino proizvodnje posušenih cvetov arnike. Dogovorili so se za prestop pravične trgovine, kjer del stroškov za trajnostno gospodarjenje in ekološko pridelavo pokrije kupec. S takim pristopom zmanjšajo nevarnost prekomernega nabiranja in zmanjšanja biotske raznolikosti na naravnih rastiščih. Celoten sistem od nabiranja, sušenja, pakiranja in prodaje je trajnostno naravnano in je poskus odgovora na spremenjene ekonomske razmere po uvedbi prepovedi sečnje na tem področju. Gre za zanimiv primer upoštevanja tradicije in novih dognanj pri izrabi naravnih virov, ki bi ga lahko uporabili kot izhodišče tudi pri nas.

Tudi na tej delavnici je bilo potrjeno, da poznavanje agroekoloških znanj in njihova ponovna uporaba daje možnost podeželju pri nadaljnjem razvoju in prilagajanju podnebnim in drugim spremembam.

»DR. JANKO RODE